

УДК 346+347
ББК 67.404(4УКР)+67.410(4УКР)
П78

*Друкується відповідно до доручення
Харківського національного університету внутрішніх справ
від 18.03.2016 № 24.*

Проблеми цивільного права та процесу : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна, 27 трав. 2016 р. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. цивіл. права та процесу, Каф. охорони інтелектуал. власності, цивіл.-прав. дисциплін ; Всеукр. громад. орг. «Асоціація цивілістів України». – Харків : ХНУВС, 2016. – 400 с.

У збірнику розміщено тези наукових доповідей та повідомлень, у яких розглядаються актуальні проблеми цивільного, сімейного, господарського процесуального та цивільного процесуального права.

УДК 346+347
ББК 67.404(4УКР)+67.410(4УКР)

*Матеріали надано в авторській редакції.
Стиль та орфографія збережені.*

СІМСОН О. Е.

НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ РОЗРОБОК
У ЗАКОНАХ УКРАЇНИ «ПРО ВИЩУ ОСВІТУ» І «ПРО НАУКОВУ
ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ» 57

ЗАЙЦЕВ О. Л.

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ СУДАМИ УКРАЇНИ СТАТТІ 1272 ЦК УКРАЇНИ...60

ЖОРНОКУЙ Ю. М.

КОРПОРАТИВНІ КОНФЛІКТИ В АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВАХ:
ВИДИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА.....63

СЕКЦІЯ

«ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА»

РЕЗНІЧЕНКО С. В., НЕЧИПУРЕНКО О. М.

МОМЕНТ УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ
ТАКСОМОТОРАМИ 67

ЧАЛИЙ Ю. І.

ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ ОСВІТНІХ ВІДНОСИН 71

ШТАНЬКО А. О.

РОЗУМІННЯ ВІНДИКАЦІЙНОГО ПРАВОВІДНОШЕННЯ
У НАУЦІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА 73

ЗЕЛІСКО А. В.

ПОРЯДОК СПЛАТИ НЕГРОШОВИХ ВКЛАДІВ ДО СТАТУТНОГО
(СКЛАДЕНОГО) КАПІТАЛУ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ 75

АПАНАСЮК М. П.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА ПУБЛІЧНОЇ ВЛАСНОСТІ.....79

ШИШКА О. Р.

КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН У ПРЕДМЕТІ
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ 82

ЯКУБІВСЬКИЙ І. Є.

СПОСОБИ ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПАТЕНТНОГО ПРАВА 87

ИГНАТЕНКО В. Н.

К ВОПРОСУ О ЗАЩИТЕ ПРАВ УЧАСТНИКОВ ПУБЛИЧНОГО
ОБЕЩАНИЯ ВОЗНАГРАЖДЕНИЯ БЕЗ ОБЪЯВЛЕНИЯ КОНКУРСА 91

ЄВКО В. Ю.

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ЖІНКОЮ ТА ЧОЛОВІКОМ ЧАСТКОЮ
У ПРАВІ СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО
НА КОРИСТЬ ІНШОГО З ПОДРУЖЖЯ.....94

речового права (об'єкта речово-правового захисту), як вказує вчена, віндикаційне домагання має відносний характер, що звернено до чітко визначеної особи – незаконного володільця [4, с. 9].

На думку Д. В. Лоренца, віндикаційне правовідношення (зобов'язання) є юридичним зв'язком між віндикантом і фактичним володільцем, що викликаний порушенням володіння, утілений в абстрактну нормативну модель віндикації і виражається у віндикаційному праводомоганні та відповідному йому юридичному обов'язку, які реалізуються за допомогою здійснення правового впливу на поведінку зобов'язаної особи (порушника володіння) та вчинення останнім дій з повернення індивідуально-визначеної речі в натурі на користь віндиканта. Що ж до віндикаційного домагання (право вимоги), то воно визначається науковцем як активна легітимація володільця правомочності володіння на повернення індивідуально-визначеної речі, що йому належить, вибула з його володіння та знаходиться в натурі у непохідному безпосередньо від титулу віндиканта, чужому як забороненому, так і такому, що допускається законом, володінні особи, яка здійснює фактичне панування над спірною річчю поза волею правоволодільця [5, с. 44].

Список використаних джерел:

1. Кархалев Д. Н. Охранительное гражданское правоотношение / Д. Н. Кархалев. – М. : Статут, 2009. – 332 с.
2. Крашенинников Е. А. К теории права на иск / Е. А. Крашенинников. – Ярославль : Ярослав. гос. ун-т, 1995. – 73 с.
3. Агарков М. М. Обязательство по советскому гражданскому праву / М. М. Агарков. – М. : Юриздат, 1940. – 192 с.
4. Краснова С. А. Виндикационное правоотношение : монография / С. А. Краснова. – М. : Инфра-М, 2013. – 136 с. – (Науч. мысль).
5. Лоренц Д. В. Юридическая природа и проблемы реализации : монография / Д. В. Лоренц. – М. : Инфра-М, 2016. – 164 с. – (Науч. мысль).

Одержано 21.04.2016

УДК 347.19

А. В. Зеліско,

*доцент кафедри цивільного права Юридичного інституту
Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника,
кандидат юридичних наук*

ПОРЯДОК СПЛАТИ НЕГРОШОВИХ ВКЛАДІВ ДО СТАТУТНОГО (СКЛАДЕНОГО) КАПІТАЛУ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Чинне законодавство України передбачає плюралістичний підхід до імовірних форм внесків засновників (учасників) до товариства. Ч. 2 ст. 115 ЦК встановлює, що вкладом до статутного (складеного) капіталу господарського товариства можуть

бути гроші, цінні папери, інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що ма-
ють грошову оцінку, якщо інше не встановлено законом. Водночас, нормативні
акти не встановлюють спеціального порядку сплати не грошових внесків ні в зага-
льних положеннях, ні щодо окремих організаційно-правових форм господарських
товариств. Такими вкладками можуть бути: нерухомість, рухоме майно, майнові
права інтелектуальної власності, майнові права тощо. Чинне законодавство не
передбачає також і порядку передачі таких внесків. З цього приводу, В. М. Кравчук
відзначав у свій час, що при передачі нерухомого майна в якості вкладу до това-
риства, нотаріус, під час нотаріального посвідчення статуту зобов'язаний діяти так
само, як і при посвідченні договорів про відчуження майна – вимагати подання
йому правовстановлювальних документів в оригіналі на нерухомість [1, с. 513].
Варто відзначити, що, враховуючи існуючу на сьогодні відмову законодавця від
вимоги обов'язкового нотаріального посвідчення майна – вимагати подання
положення уже не забезпечуватимуть гарантії щодо наявності такого майна у за-
сновника. Вказане є одним із прикладних факторів, які свідчать на користь збере-
ження нотаріальної форми установчих документів, вказані
ідуть більшість європейських держав. Стосовно ж інших видів не грошових вкла-
дів, законодавство тим паче не передбачає жодних вимог щодо пред'явлення
правовстановлюючих документів на них. Такі обставини формують сприятливе
середовище для створення юридичних осіб із капіталами, які є «мільними буль-
башками» – коли засновники зобов'язуються внести вклади, яких в наявності у
них насправді немає. Звичайно, що законодавство містить окремі механізми уник-
нення таких ситуацій. З приводу АТ встановлена вимога сплати усієї вартості ак-
цій, на які підписалася особа, до державної реєстрації юридичної особи (конкрет-
ніше, до моменту скликання установчих зборів, на яких затверджується
відповідний звіт). Ця вимога є результатом імперативно визначеного мінімального
розміру статутного капіталу товариства. Стосовно ж інших організаційно-правових
форм товариств обов'язку внесення вкладів до державної реєстрації не передба-
чено (окрім вкладників у командитному товаристві, які зобов'язуються сплатити до
реєстрації не менше 25 % вкладників). Аналіз чинного законодавства орієнтує нас
на те, що вклади повністю сплачуються засновниками (учасниками) протягом од-
ного року із моменту створення юридичної особи. Наприклад, така норма перед-
бачена для ТОВ (ст. 52 Закону України «Про господарські товариства»). У випадку
ж несплати вкладу у заявленому обсязі законодавство встановлює альтернативні
правові наслідки: виключення такого учасника; зменшення статутного капіталу;
ліквідація товариства (та ж ст. 52 Закону «Про господарські товариства» щодо
ТОВ; і ст. 72 того ж Закону щодо ПТ і КТ у разі невиконання їх учасниками
обов'язків також встановлює їх виключення). Варто відзначити, що, звичайно, мо-
жна виключити такого учасника чи то зменшити капітал товариства, однак така
ситуація однозначно негативно відобразиться на інтересах самої юридичної осо-
би, на її прибутковості тощо. Таким чином, видається доцільним припустити, що
ефективнішим буде механізм, який запобігатиме несплаті учасником обіцяно-
ним при заснуванні товариства вкладу.

Якщо звернутись до норм інших держав, то можна констатувати той факт, що законодавство багатьох із них передбачає обов'язок внесення не грошових вкладів до державної реєстрації товариства. Наприклад, згідно із законодавством Республіки Чехія, передумовою запису у Національний судовий реєстр про створення ТОВ є те, що засновниками сплачені усі не грошові вклади і не менше 30 % грошових вкладів [2]. Стосовно АТ в Чехії, то якщо вкладаються не грошові вклади, то вони сплачуються перед створенням товариства повністю і переходять в управління так званого управляючого вкладями [3]. Детально регламентує внесення не грошових внесків у ТОВ законодавство Польщі, яке передбачає обов'язок сплати усіх внесків до реєстрації юридичної особи. Якщо предметом вкладу є рухомі речі визначені щодо свого призначення, засновницький договір загалом має розпорядчий характер щодо них [4]. Згідно із Законом Республіки Австрія «Про товариства із обмеженою відповідальністю» не готівкові внески повинні бути сплачені до реєстрації ТОВ (§10(3)) [5].

Вважаємо, що в основі викладених положень зарубіжних нормативних актів знаходяться закони чистої логіки. Якщо засновник (учасник) прострочить сплату грошових вкладів, то встановлюється законом обов'язок його сплатити товариству визначені відсотки – двійний розмір законних відсотків за прострочку виконання зобов'язання. Якщо ж особа не виконає і цей обов'язок – передбачається виключення її з товариства. Стосовно ж не грошових вкладів механізм відсотків уже не застосуєш, в даному випадку можливим є лише виключення. Однак, знову ж таки, варто враховувати те, що не завжди виключення учасника відповідатиме інтересам товариства в плані стабільності складу учасників чи майнової бази. Відповідно, ефективнішим є встановлення обов'язку сплати не грошових вкладів ще до державної реєстрації товариства.

Встановлення у законодавстві обов'язку сплати не грошових внесків до державної реєстрації юридичної особи неоднозначно сприймається у доктрині і викликає окремі питання на практиці. Наприклад, І. В. Спасибо-Фатєєва наголошує на дискусійності таких положень. Учена зазначає, що якщо при формуванні статутного капіталу в грошовій формі для державної реєстрації надається довідка банку, то при іншій формі вкладів жодних документів не існує. Звідси вимога закону про формування частини статутного капіталі до державної реєстрації не лише не дотримується, але й сам закон сприяє цьому. Окрім того, на думку ученої, це беззмістовно, оскільки примушувало б засновників передавати майно одному із них, а він уже після державної реєстрації товариства передасть усе майно останньому [6, с. 266]. Однозначно, що із викладеними аргументами варто погодитися, оскільки імплементація обов'язку сплати не грошових вкладів до реєстрації товариства без включення у законодавство норм щодо порядку передачі таких вкладів певній особі, а також їх правового режиму до державної реєстрації товариства, і справді беззмістовна. В плані шляхів вирішення цієї ситуації цікавими є положення законодавства Словацької Республіки, згідно із яким не грошові внески до товариства також передаються до реєстрації юридичної особи [7]. Однак норми Комерційного кодексу Словацької Республіки у параграфі 59 детально прописують усі нюанси

такої передачі. Усі дані щодо такого внеску мають міститися в акті засновника про створення, який нотаріально посвідчується і для оцінки якого залучається незалежний експерт. У випадку розходження реальної вартості вкладу у формі майна і його заявленої засновником вартості, останній сплачує різницю готівкою. Якщо вклад у формі нерухомого майна, яке реєструється у кадастрі нерухомості, інвестиційний внесок розглядається як сплачений тоді, коли засновник на основі письмової заяви передає такий вклад так званому адміністратору інвестиційних внесків, а товариство уже в якості правонаступника набуває право власності на це майно в результаті реєстрації цієї передачі в кадастрі нерухомого майна після створення товариства. Якщо ж мова йде про вклад у формі рухомого майна, то право в адміністратора виникає на основі фактичної передачі.

З приводу належного оформлення передачі вкладу у вигляді майна, увагу потребують відповідні розробки П. П. Черевка. Ученим, на нашу думку, достатньо аргументовано необхідність підтвердження цього факту сплати внеску у формі нерухомого майна шляхом внесення у державний реєстр прав на нерухоме майно та їх обмежень, а також у державний реєстр обтяжень рухомого майна запису про заборону розпоряджання таким майном [8, с. 8]. Можемо зробити висновок, що пропозиції ученого знаходяться в площині практики проаналізованого нами законодавства тих сучасних європейських держав, яке зазнало оновлення.

Вважаємо, що законодавча вимога часткового формування майна до державної реєстрації є доцільною для будь-якої підприємницької юридичної особи приватного права. Тим більше, коли мова йде про форму вкладу, відмінну від грошової. Така складова механізму правового регулювання є віддзеркаленням специфічної правової природи юридичних осіб, створення яких і участь у яких формують правовий взаємозв'язок майнового характеру між юридичною особою і її учасниками.

Список використаних джерел:

1. Кравчук В. М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики / В. М. Кравчук. – Київ : Істина, 2005. – 720 с.

2. Про комерційні корпорації : закон Республіки Чехія (чеською мовою) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakony.kurzy.cz/90-2012-zakon-o-obchodnich-korporacich/>.

3. *Obchodni spolecnosti a društva* / J. Pokorný, J. Holejšovský, J. Lasbík, M. Pekárek. – 1 Vydání. – Praha : C.H.Beck, 2014. – Str. 263.

4. *Kodeks spółek handlowych : Ustawa z dnia 15 września 2000 r.* // Dz. U. 2000 nr 94 poz. 1037 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20000941037>.

5. Бургсталер Й. Товариство з обмеженою відповідальністю за законодавством Австрійської Республіки / Йоханнес Бургсталер // Корпоративне право Австрії та України : монографія / [В. А. Васильєва, О. Р. Ковалишин, Вікторія Робертсон та ін.] ; за ред. В. А. Васильєвої. – Івано-Франківськ : ПНУ ім. Василя Стефаника, 2015. – С. 67–86.

6. Спасибо-Фатеева И. В. Некоторые проблемы регулирования юридических лиц в законодательстве Украины / И. В. Спасибо-Фатеева // Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. – Харків : Золоті сторінки, 2012. – С. 258–271.

7. Комерційний кодекс Республіки Словачія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?fil_id=198074#LinkTarget_635.

8. Черевко П. П. Створення юридичних осіб приватного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Черевко Павло Павлович. – Київ, 2009. – 26 с.

Одержано 21.04.2016

УДК 347.23

М. П. Апанасюк,

*доцент кафедри цивільного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА ПУБЛІЧНОЇ ВЛАСНОСТІ

Останнім часом у науці цивільного права все сильніше лунають голоси за доцільність систематизації усіх відомих відносин права власності у вигляді права публічної власності та права приватної власності. Приводом для таких пропозицій став подальший розвиток поглядів (Ульпіана) про поділ усього права у залежності від інтересу на публічне право та приватне право. У чинному ЦК України вказаний поділ відносин права власності ще не знайшов свого нормативного закріплення. З огляду на це з'ясування особливостей права публічної власності представляє певний науковий інтерес.

По-перше, шаблонне застосування даного підходу до правовідносин власності може викликати певні складнощі теоретичного характеру, оскільки у своїй сентенції: «публічне право стосується вигоди держави, а приватне – користі приватних осіб», Ульпіан намагався відобразити різницю між публічним і приватним правом, а не вказати на можливість поділу окремих інститутів приватного права. А отже термінологічне використання поняття «право публічної власності» у цивільному праві вимагає певного обґрунтування. Зокрема, до уваги може бути прийнята думка Б. Г. Розовського, що «исторически под публичностью подразумевалось отчуждение государством прав своих поданных» [1]. Термін «публічний, публічне» похідний від латинського «publicus» – державний, суспільний. У такому разі термін «право публічної власності» мав би асоціюватися з правом держави або суспільства на певне майно.

Пригадуючи історію, у Римському праві власне так і було, землі римської держави та інше належне їй майно розглядалися в якості публічної власності. Якщо не приймати до уваги об'єкти вилучені з цивільного обороту (загальні дороги, культові споруди тощо), то в римській державі, особливо землі, юридично перебували у суспільній (квіритській, родовій, загальнонародній) власності, і фактично заволодіти ними могла будь-яка вільна особа член римської громади або група осіб (сім'я). На перших порах фактичне право володіння таких осіб захищалося фізично, а потім, їх осіле володіння поступово переросло у визнання за ними права приватної власності на зайняту територію за давністю володіння і захищалося